



DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Łódź, dnia 17 grudnia 2017 r.

Poz. 5495

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE NR PNIK-I.4102.31.2017 WOJEWODY ŁÓDZKIEGO

z dnia 13 grudnia 2017 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744; z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ulicy „Wincentego Pstrowskiego” położonej w mieście Łódź nadaje się nazwę: „Zbigniewa Herberta”.

§ 2. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki, zwana dalej ustawą.

Na podstawie art. 1 ustawy nazwy m. in. dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm albo inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować. Za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy m. in. dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny albo propagujące taki ustrój w inny sposób, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, zobowiązany był zmienić w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Termin ten upłynął z dniem 2 września 2017 r. Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego wojewoda w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin dla organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego wydaje zarządzenie zastępcze nadając nową nazwę drodze, ulicy, itd.

W związku z upływem terminu wyznaczonego dyspozycją art. 6 ust. 1 ustawy i nie dokonania zmiany nazwy ulicy „Wincentego Pstrowskiego” w mieście Łódź, którą Wojewoda Łódzki uznaje za naruszającą dyspozycję art. 1 ustawy, wszczęto procedurę w sprawie nadania nowej nazwy tej ulicy. Pismem z dnia 13 listopada 2017 r. wystąpiono do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, znak: BW-I.020.101.2017, z wnioskiem o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy ulicy „Wincentego Pstrowskiego”, z art. 1 ustawy.

Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dnia 8 grudnia 2017 r. wydał pisemną opinię, znak:BUW-940-422(12)/17, w której potwierdził niezgodność nazwy ulicy „Wincentego Pstrowskiego” z ustawą.

Z ww. opinii wynika, że cyt. „Wincenty Pstrowski (1904–1948) – był górnikiem, rębaczem dołowym w Kopalni „Jadwiga” w Zabrze, od 1946 r. członkiem komunistycznej Polskiej Partii Robotniczej. W ramach działalności propagandowej partii komunistycznej był inicjatorem opartej o wzorce sowieckie stalinowskiej kampanii „współzawodnictwa pracy” - narzędzia propagandowej mobilizacji robotników wokół haseł komunistycznego obozu władzy.

Urodził się 28 maja 1904 r. w Wierzbnie w powiecie miechowskim. Nie miał żadnego wykształcenia. Pracował jako robotnik wiejski. W 1928 r. przeniósł się do Sosnowca, gdzie znalazł pracę w kopalni „Mortimer”. W wyniku wielkiego kryzysu gospodarczego utracił zatrudnienie i przez pewien czas utrzymywał się wydobywając węgiel w tzw. biedaszybach. W 1937 r. wyemigrował do Belgii – podjął pracę w jednej z tamtejszych kopalń węgla kamiennego (rejon Mons).

Po zajęciu Belgii przez Niemców w 1940 r. wstąpił do Komunistycznej Partii Belgii i zaangażował się w belgijski ruch oporu.

Do kraju powrócił w 1946 r. Został zatrudniony w Kopalni Węgla Kamiennego „Jadwiga” w Zabrze. Wstąpił do PPR i został robotnikiem – aktywistą partyjnym, czynnie zaangażowanym w partyjne akcje propagandowe przed wyborami do Sejmu Ustawodawczego (zasiadał również w jednej z komisji wyborczych). W Polsce, po siłowym zaprowadzeniu reżimu komunistycznego, jednym z najdotkliwszych problemów, przed którym stanęła władza „ludowa”, było przeciwdziałanie dramatycznie niskiej wydajności pracy. Przez pierwsze dwa lata po wojnie próbowano ją poprawić, odwołując się do stachanowskiego wzorca sowieckiego, ale nie udało mu się wtedy nadać skali masowej. Działania prowadzone w tym zakresie przez członków PPR sprowadzały się bowiem przede wszystkim do opierania ich na propagandzie (np. rywalizacja o Przechodni Sztandar Pracy).

Do połowy 1947 r. komuniści nie korzystali z sowieckich wzorców masowego „współzawodnictwa pracy”. Wiązało się to nie tylko z katastrofalnymi warunkami pracy i płacy, ale również miało swoje podłoże polityczne w postaci powszechnego braku zaufania do przedstawicieli nowej władzy i funkcjonowania opozycji w postaci PSL. Także socjaliści z koncesjonowanej PPS nie popierali wówczas tego ruchu, wskazując, że „rywalizacja to zagrożenie wypadkami”. Jakościową zmianę w praktycznym forsowaniu zaprowadzania współzawodnictwa i wyścigu pracy w skali ogólnokrajowej przyniosły dopiero sfałszowane wybory i sięgające tego samego czasu znaczące umocnienie systemu władzy po spacyfikowaniu podziemia niepodległościowego.

Kilka miesięcy po sfałszowanych wyborach, pod nadzorem aparatu partyjno-państwowego w lipcu 1947 r. Pstrowski rozpoczął wzorowaną na bolszewickim tzw. ruchu stachanowskim akcją propagandową, publikując w katowickiej „Trybunie Robotniczej” otwarty list do polskich górników Kto wyrobi więcej ode mnie? Wzywał ich do przekraczania norm wydobywania węgla. To miała być jedna z form propagandowej mobilizacji robotników wokół nowej władzy i haseł „budowy Polski Ludowej”.

Na umasowienie ruchu robotników przekraczających normy produkcyjne ogromny wpływ miały nadane mu wówczas odgórnie formy organizacyjne oraz uruchomione na szeroką skalę konkretne formy wsparcia przodowników pracy w postaci: „nagród pieniężnych, awansów, odznaczeń państwowych i prawa do zaopatrywania się w sklepach za «żółtymi firankami»”. W rzeczywistości czasów stalinowskich centralnie zaplanowany wyścig „przodowników pracy” wiązał się więc z konkretną „wyceną przodownictwa”. Składały się na nią gratyfikacje finansowe i dostęp do niedostępnych dla większości Polaków dóbr materialnych. O jego istocie stanowiło więc wypaczone traktowanie etosu pracy. Dla ratowania fatalnej sytuacji gospodarczej i poprawy wizerunku komunistycznej organizacji produkcji poświęcone zostały elementarne zasady rządzące cywilizowanymi warunkami pracy w postaci konieczności zapewnienia elementarnego bezpieczeństwa dla zdrowia i życia. Stachanowski model współzawodnictwa w ekstensywnych warunkach produkcji zaczął obracać się przeciwko nowej komunistycznej elicie robotniczej. „Śrubujący” normy podwyższali je bowiem dla ogółu załóg. To z kolei powodowało narastanie atmosfery wrogości i napięcia w tysiącach zakładów pracy.

Pstrowski po opublikowaniu listu otwartego w dość krótkim czasie stał się propagandową postacią-symbolem: „przykładem dla towarzyszy pracy”, „wzorem świadomego socjalistycznego obywatela Polski Ludowej”. O swoich doświadczeniach dotyczących sposobów podnoszenia wydajności opowiadał na dziesiątkach spotkań z robotnikami (jedno odbył też w ZSRS). Uczestniczył w propagandowych naradach, konferencjach, spotkaniach i pokazach jako symbol nowego etapu rozbudowy komunizmu w Polsce. Był wielokrotnie

nagradzany i odznaczany przez władze komunistyczne. Stworzono z niego (przy jego udziale) symbol „socjalistycznych” przemian w gospodarce i wzór „świadomego socjalistycznego obywatela-robotnika”.

Pstrowski zmarł 18 kwietnia 1948 r. w Krakowie po kilkutygodniowej chorobie. Oficjalnym powodem śmierci była białaczka szpiku, faktycznie jednak zgon nastąpił w wyniku zakażenia krwi, którego nabawił się po zbyt szybkim podjęciu pracy w pyłe węglowym po zabiegu usunięcia zębów, kiedy rany nie zdążyły się jeszcze zagoić.

Bezpośrednio po jego śmierci zapoczątkowano państwowy kult Pstrowskiego jako „pierwszego przodownika pracy”.

Jego imieniem nazwano dotychczasową kopalnię „Jadwiga”, wiele szkół (w tym Politechnikę Śląską w Gliwicach), instytucji i przedsiębiorstw państwowych, osiedli, ulic itd.; stawiano mu pomniki, kręcono o nim filmy.

W bolszewickiej Rosji tzw. ruch współzawodnictwa pracy został zapoczątkowany w 1919 r., najpierw w postaci tzw. komunistycznych sobót, 10 lat później skupiając go wokół „walki o obniżenie kosztów własnych produkcji i polepszenia ich jakości”. W połowie lat trzydziestych przybrał jeszcze inną „postępową” formę, której patronem został Aleksiej Stachanow, górnik z Kopalni „Centralnaja-Irmino” w Kadjewce (Donieckie Zagłębie Węglowe). Polegała ona na wielokrotnym przekraczaniu obowiązujących dziennych norm wydobywania węgla. Propagandowo nagłośnień wyczyn robotnika Stachanowa (czternastokrotne przekroczenie normy – w rzeczywistości sfingowane) stał się sygnałem do masowego udziału robotników w biciu rekordów wydajności we wszystkich gałęziach przemysłu. W następnej fazie skupiono się natomiast na tzw. stachanowskich zmianach, czyli wypełnianiu zakładowych planów produkcyjnych przed terminem.

Bolszewicki ruch stachanowski był w praktyce zakamuflowanym rodzajem nacisku na robotników, którym w rzeczywistości totalitarnej przekraczanie norm produkcji i wyścig pracy przedstawiano jako obowiązujący standard, a jego niedotrzymywanie mogło spowodować zagrożenie surowo karanego podejrzenia o „sabotaż”.

W związku z powyższym, z uwagi na treść art. 6 ust. 2 i 3 ustawy Wojewoda Łódzki uznał za zasadne wydanie zarządzenia zastępczego nadającego ulicy „Wincentego Pstrowskiego” nazwę „Zbigniewa Herberta”.

Zbigniew Herbert (ur. 29 XI 1924 r., Lwów, zm. 28 VII 1998 r., Warszawa). Poeta, eseista, dramaturg.

Przed wojną Herbert uczył się w Państwowym VIII Gimnazjum i Liceum im. Króla Kazimierza Wielkiego we Lwowie. Po wybuchu II wojny światowej zdał konspiracyjną maturę i rozpoczął studia polonistyczne, należał do AK, ukończył podziemną szkołę podchorążych.

Nie uczestnicząc w oficjalnym życiu literackim Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, podejmował dorywcze prace m.in. jako ekspedient, kalkulator, chronometrażysta. W grudniu 1955 r. publikował na łamach „Życia Literackiego” wiersze uznane później za oficjalny debiut poetycki. Po 1958 r. wiele podróżował, odwiedził m.in.: Francję, Włochy, Grecję, Niemcy Zachodnie, Wielką Brytanię i Stany Zjednoczone. W 1975 r. został jednym z sygnatariuszy Memoriału 59 wyrażającego protest przeciwko projektowanym zmianom w Konstytucji PRL. W 1981 r. wszedł w skład redakcji „Zapisu”, wydanego poza cenzurą. Był związany z ruchem Solidarności, pod koniec życia współpracował z „Tygodnikiem Solidarność”.

Stanowczy i bezkompromisowy w sądach moralnych, zdecydowany przeciwnik doktryny komunistycznej, surowy sędzia pisarzy, którzy po 1944 r. zdecydowali się na współpracę z nowymi władzami Polski, w latach 80. stał się, zwłaszcza w środowiskach intelektualnych, powszechnie uznawanym autorytetem, a jego utwory i frazy zadomowiły się w społecznej świadomości.

Zmarł 28 VII 1998 r. w Warszawie.

W świetle przytoczonych faktów historycznych nie ulega wątpliwości, iż Zbigniew Herbert za swoje ogromne osiągnięcia literackie, nieoceniony wkład w polską kulturę oraz niezłomną postawę zasługuje na upamiętnienie.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat. Zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875) na zarządzenie zastępcze Miastu Łódź przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem Wojewody Łódzkiego.

Wojewoda Łódzki

Zbigniew Rau

Otrzymują:

1. Prezes Rady Ministrów
2. Rada Miejska w Łodzi
3. Prezydent Miasta Łodzi
4. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego
5. Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu